

ПЕТИЦИЯ

Изготвена в резултат на проведени изследвания и обобщени предложения от 13 публични дискусии, 5 кръгли маси и приета на финалната конференция, проведена на 18.02.2021 по проект „Противодействие на злоупотребите в името на честта в социален и правен аспект“, осъществена с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и с партньори Център за развитие на устойчиви общности /ЦРУО/, Асоциация за жените адвокати – България и KUN Center for Equality and Diversity, Норвегия

ДО НАРОДНО СЪБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДО МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО

ДО МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ДО МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

ДО МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА

ДО МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

ЗА ПРОМЕНИ В ПОЛИТИКИТЕ И ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО, СВЪРЗАНИ С НАСИЛИЕТО В ИМЕТО НА ЧЕСТТА

Уважаеми Дами и Господа,

Злоупотребите и насилието „в името на честта“ като всеки вид насилие представляват нарушение на правата на човека. Това са вредни традиционни практики, които имат отрицателно въздействие върху живота и здравето на представителите на определени групи от населението, и които нарушават международните стандарти за правата на човека. Преодоляването и санкционирането на такива практики е важно, защото **никой не може да бъде лишен от човешките му права и достойнство заради традициите и културата на една общност.**

Насилието и престъпленията, извършвани „в името на честта“, са проява на жесток и нечовешки контрол и подчинение, упражнявани в контекста на патриархалните общества или в определени етнически групи, с цел защита на техни „традиционни ценности“, които ги индивидуализират и отличават от останалата част на населението.

Свързаните с честта насилие и злоупотреба може да приемат много форми: заплашително поведение, домашно насилие, нападение, изнасилване, отвличане, принудителен аборт, заплахи за убийство, **принудителен брак, „откуп за булка“, съпружеско заживяване с непълнолетни и малолетни, спиране от училище** и др. В България се разпознават най-вече последните няколко проявления на този феномен. Те са криминализирани в **Глава IV на НК-„Престъпления против брака, семейството и младежта“**.

Мерките за справяне с насилието и престъпленията, основани на честта, в т.ч. и срещу принудителните и ранни бракове и престъпно заживяване на съпружески начала, се считат за недостатъчни. Тези форми на насилие са добре прикрити и не се разпознават от представителите на институциите, както и водят до латентна престъпност. Тя засяга най-вече млади хора и деца, които са най-уязвими. Борбата с нея изисква обединени междусекторни партньорства и не на последно място – превенция.

Преодоляването на насилието „в името на честта“ изисква създаване на национални политики, стриктно прилагане на законодателството, както и хармонизирани стандарти, насочени към основните причини за съществуването му.

В резултат на направените по проекта изследвания бяха установени редица пречки, пред които са изправени професионалистите, работещи по случаи на насилие „в името на честта“, а именно:

Законодателни пречки: необходимост от по-кратко време за реакция от страна на институциите и реално наложени наказания за извършителите, които да водят и до превенция. Когато става въпрос за бежанци, проблемите са свързани с непознаване от тяхна страна на българското законодателство и трудности, свързани с осъществяване на правото им на защита поради езикови и други бариери.

Процедурни пречки - недостатъчна синхронизация между институциите с цел превенция; при отпадане от училище - трудна координация в резултат на бюрокрация и участие на много институции. Малък брой експерти в държавни институции, работещи по случаи на ранни бракове; нужда от повече услуги, както и намаляване на текучеството на специалисти по тези въпроси; нагласи у някои експерти, че ранните бракове са културна традиция, а не престъпление.

Като резултат от горните констатации отправяме следните искания за промени в законодателството и политиките относно злоупотребите в името на честта:

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПРОМЯНА В ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО

Наказателен Кодекс

- По отделните видове престъпления „в името на честта“ – чл.177, 178, 190, 191 и 192 НК (престъпленията, свързани с опорочаване свободата на волеизявление във връзка със

склучването на брак, престъпното заживяване на съпругески начала при подрастващите и т. нар. „откуп за булка“), освен лишаването от свобода, да се включи като кумулативно наказание и пробацията, като се предвидят като задължителни и мярката безвъзмезден труд в полза на обществото и включване в задължителни възпитателни програми на извършителите.

- Да се премахне изискването за „системност“ за наказателно преследване при упражняване на домашно насилие по смисъла на чл. 93 НК.
- Да се въведе дефиниция на престъпления в името на честта, използвайки като база следната: *„Престъпление, извършено в името на честта, е всяко съставомерно деяние, при което е упражнено физическо, сексуално или психическо насилие, поставяне в икономическа зависимост, принудително ограничаване на личния живот, личната свобода и личните права, извършено с цел защита на възприемани културни и религиозни убеждения или за нарушаване на т.нар. „кодекс на честта“ на семейството/рода или общността.*

Наказателно Процесуален Кодекс

- В чл.75 от НПК - „Права на пострадалия в досъдебното производство“, да се въведе изрично изискване за разследващите органи да информират незабавно жертвата за правата ѝ, в това число и за правото на: безплатна правна помощ, телефони на Регионални центрове за консултиране към съответната адвокатска колегия, информация за безплатна психологическа помощ, телефон за спешна връзка – единен национален номер или местен телефон, и центрове където може да се обърне за помощ, или настаняване.

Закон за правната помощ

- В чл. 22 и 23 от ЗПП за жертвите на насилие (включително и тези при насилие „в името на честта“) да бъде осигурено безусловно предоставяне на безплатна правна помощ за всички фази от производството, като отпадне изискването за доказване на икономическо състояние, като условие за получаване на такава и без последващо възстановяване на суми за правната помощ.

Закон за здравето:

- Да се предвиди задължение на лекарите, констатирани насилие, включително и такова „в името на честта“, да сигнализират незабавно прокуратурата за извършване на проверка за наличие на данни за престъпление.
- Да се въведе задължение на лекарите, които констатират данни за наличие на насилие да информират незабавно жертвата за правата ѝ, в това число и за правото на: безплатна правна помощ, психологична помощ, телефон за спешна връзка и центрове където може да се обърне за помощ или настаняване.
- Да се въведе задължение за обучение за лекарите с цел по добра разпознаваемост на видовете насилие, включително и тези при насилие „в името на честта“.

Закон за убежището и бежанците

- Да се предвиди допълнително основание за предоставяне на убежище и при необходимост закрила от домашно насилие и насилие „в името на честта“, срещу уязвимите групи, жени и деца.

Закон за предучилищното и училищното образование

- Да се отмени принципът на финансиране „парите следват ученика“ като неподходящ и неработещ, а финансирането да следва резултатите.
- Учителите да получават точки за участие в допълнителни обучения на департаментите за усъвършенстване на учителите към университетите; да се повиши тежестта на външното оценяване.
- Да се въведе изискване към учителите и служителите на съответното учебно заведение, констатирани наличие на насилие над деца, включително и такова „в името на честта“, да сигнализират незабавно прокуратурата за извършване на проверка за наличие на данни за престъпление.

Закон за Министерството на вътрешните работи

- Да се създадат специализирани звена, които периодично да преминават задължителни обучения за работа с деца и жени, претърпели насилие под различна форма с цел разпознаване и предотвратяване извършване на престъпления „в името на честта“ срещу и от тези лица.
- Да се предвиди задължение на служителите на МВР, констатирали насилие, вкл. и такова в името на честта, да информират незабавно жертвата за правата ѝ, в това число и за правото на: безплатна правна помощ, телефони на местната адвокатска колегия, психологическа помощ, телефони за помощ, и връзка с центрове за настаняване и помощ.
- Да се предвиди изработване на методика, която да въведе системност и конкретни правила за работа на полицаите „стъпка по стъпка“ при данни за насилие.
- Да се въведе обща методика за работата на терен чрез мултидисциплинарния подход за всички институции при случай на насилие.

Закон за закрила на детето

- Да се въведе задължителна периодична задълбочена подготовка на специалистите, работещи с деца в компетентните институции с цел разпознаване и противодействие на различните видове насилие над деца, в това число и „в името на честта“.

Закон за статистиката

- Да се предвиди задължение за систематично събиране на статистически данни за всички форми на насилие по пол и създаване на база данни по пол, възраст, увреждане, националност и отношенията между жертвата и извършителя.

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПРОМЯНА В ПОЛИТИКИТЕ

1. Да се създаде и развие единен, финансово осигурен механизъм на национално и местно ниво, който да:

- a. осигурява спазването на международните стандарти за превенция и защита от насилие, основано на пола, домашно насилие и насилие „в името на честта“;
 - b. разработва съответните политики и следи за тяхното прилагане и оценка;
 - c. съдейства за междусекторно координиране на дейността и сътрудничеството;
 - d. организира регулярни обучения на заинтересованите лица
2. Да се увеличи броят на достъпните държавни и общински убежища в градските и селските райони, както и на консултантските и рехабилитационните услуги в цялата страна, които да гарантират, че жените и момичетата, които са жертва на насилие, основано на пол, включително тези, принадлежащи към най-неравностойните групи, имат пълен и безпрепятствен достъп до медицинска, психологическа и всякаква друга подкрепа.
 3. Систематично да се изгражда капацитет у съдии, прокурори, полиция, медицински персонал, учители и други заинтересовани служители за стриктното прилагане на разпоредбите на наказателното право по повод насилие, основано на пола, домашно насилие и насилие „в името на честта“; процедурите за разследване, съобразени с пола; за разпознаване признаците на насилието и оценка на риска; за начините и мерките на превенция.
 4. Да се предвиди изграждането на институционална мрежа на местно ниво, включваща постоянни представители на разследващи органи, прокуратура и съдебни органи, центрове за настаняване на жертви на насилие, социално-санитарни органи, здравни заведения, адвокатски колегии, учители, психолози и организации с нестопанска цел, представляващи различни социални и етнически общности и такива, специализирани в работата с жертви на насилие и с лица, извършващи насилие за създаване на общи правила и инструменти, на информационни гишета за координирани действия и поведение при констатиране, разследване и използване на единни инструменти за разпознаване и преодоляване на действията на насилие
 5. Да се увеличи броят и заплащането на социалните работници.

Проектът "Противодействие на злоупотребите в името на честта в социален и правен аспект" се изпълнява с финансова подкрепа, предоставена от Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП.
www.activecitizensfund.bg

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

ПЕТИЦИЯТА е подкрепена и подписана дистанционно, чрез изпращане на имейли, предвид невъзможността за присъствено организиране на публичните дискусии, кръглите маси и финалната конференция по проекта.

Център за развитие на устойчиви общности

ул. „Петър Парчевич“ 37Б, гр. София
gpf.bulgaria@gmail.com